

Voorzitter

In stemming komt de motie-Van der Staaij/Rouvoet (28604, nr. 11).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, GroenLinks, de ChristenUnie en de SGP voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

In stemming komt de motie-Teeven c.s. (28604, nr. 12).

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PvdA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

Aan de orde zijn de **stemmingen** in verband met het wetsvoorstel **Bepalingen met betrekking tot het toezicht op collectieve beheersorganisaties voor auteurs- en naburige rechten (Wet toezicht collectieve beheersorganisaties auteurs- en naburige rechten) (27775)**.

(Zie vergadering van 1 oktober 2002.)

De artikelen 1 en 2 worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het gewijzigde amendement-Luchtenveld c.s. (stuk nr. 9, I).

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit gewijzigde amendement met algemene stemmen is aangenomen.

Ik stel vast dat door de aanneming van dit gewijzigde amendement het andere op stuk nr. 9 voorkomende gewijzigde amendement als aangenomen kan worden beschouwd.

Artikel 3, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het gewijzigde amendement-Luchtenveld c.s. (stuk nr. 9, I), wordt zonder stemming aangenomen.

De artikelen 4 en 5 worden zonder stemming aangenomen.

Artikel 6, zoals het is gewijzigd door de aanneming van het gewijzigde amendement-Luchtenveld c.s. (stuk nr. 9, II), wordt zonder stemming aangenomen.

De artikelen 7 t/m 19 en de beweegreden worden zonder stemming aangenomen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Het woord is aan mevrouw Van Nieuwenhoven.

Mevrouw **Van Nieuwenhoven** (PvdA): Voorzitter. De PvdA-fractie, die er onder normale omstandigheden ernstig bezwaar tegen heeft dat niemand namens het kabinet aanwezig is bij stemmingen, heeft daar vandaag begrip voor. Ik zie dit graag in de Handelingen opgenomen. Het mag echter niet vaker tijdens stemmingen voorkomen dat er niemand in vak K zit.

De **voorzitter**: Ik dank u voor uw opmerking en ik neem aan dat de overige fracties dat begrip delen. Deze opmerking staat nu, met dank aan mevrouw Van Nieuwenhoven, namens de Kamer in de Handelingen.

Met betrekking tot de orde van vandaag deel ik de Kamer mee – het zal de leden niet verbazen – dat de behandeling van de begroting van het ministerie van Algemene Zaken van de agenda voor hedenmiddag is afgevoerd. Voorts deel ik mee dat over de verdere agendapunten van deze week op een later tijdstip nadere voorstellen zullen worden gedaan; ook dat zal u niet verbazen.

Ik schors de vergadering nu in de allereerste plaats om u in de gelegenheid te stellen de heer Geluk geluk te wensen en in de tweede plaats omdat om half drie de minister-president in de vergadering wordt verwacht.

De vergadering wordt van 14.01 uur tot 14.30 uur geschorst.

De **voorzitter**: Zojuist heeft de minister-president mij verzocht, op dit moment een verklaring te mogen afleggen bij ons in de Tweede Kamer.

Ik neem aan dat de leden daartegen geen bezwaar hebben.

Minister **Balkenende**: Mijnheer de

voorzitter. Het is met grote spijt dat ik hier vandaag in uw Kamer verschijn; spijt vanwege de aard van boodschap, maar zeker ook spijt vanwege het moment waarop. Ik kan mij goed voorstellen dat verschillende afgevaardigden maar ook heel veel mensen thuis vooral over dat laatste hun teleurstelling hebben uitgesproken.

Gisteren was op de eerste plaats de dag van de uitvaart van Prins Claus en had dat vooral ook moeten blijven, voor de koninklijke familie en voor ons gehele volk!

Dat er gisteravond een minister-raad was uitgeschreven, had te maken met het debat over de uitbreiding van de Europese Unie en de wens om de Kamer zo snel mogelijk te kunnen informeren over het standpunt van het kabinet. Aan die discussie zijn wij gisteravond niet toegekomen omdat de vergadering in het teken kwam te staan van ontwikkelingen binnen één van de coalitiepartijen.

Op 15 mei heeft de kiezer zich onomwonden uitgesproken. De verkiezingsuitslag was helder en duidelijk in de richting van een kabinet bestaande uit CDA, LPF en VVD. Door de vorming van dit kabinet werd recht gedaan aan de duidelijke wens die de kiezers op 15 mei kenbaar hadden gemaakt. Een andere coalitie was ook niet denkbaar.

Het kabinet heeft ook het regeerprogramma gebaseerd op de verkiezingsuitslag: duidelijkheid en daadkracht, waarden en normen, openheid en transparantie. Het kabinet is direct na zijn aantreden met voortvarendheid aan de slag gegaan. Dat was nodig, ook gezien de financieel-economische ontwikkelingen. Daarbij waren er voorafgaand aan de algemene beschouwingen weliswaar in de marge enige aanlooppunten, maar het resultaat was dat er vergaande en noodzakelijke beslissingen werden genomen. Er is een doorwrochte begroting gepresenteerd, plus een beleidsprogramma tot aan 2006 met ingrijpende beleidsvoornemens.

Tot op het laatst is er in de Treveszaal in eenheid en in gezamenlijkheid geregeerd met als laatste resultaat de besluitvorming over een ambitieus veiligheidsplan afgelopen vrijdag.

Tot mijn spijt heb ik de afgelopen dagen moeten constateren dat er binnen het kabinet tussen enkele

Balkenende

ministers van de LPF een vertrouwensbreuk is ontstaan. Daarbij ging het nadrukkelijk niet om een conflict over de inhoud van het beleid, het ging uitsluitend om de vraag hoe mensen met elkaar omgaan binnen de LPF-geleding. Ik heb de afgelopen dagen achter en voor de schermen alles gedaan wat naar mijn mening nodig en mogelijk was om het tussen de ministers ontstane probleem op te lossen. Ik heb dat gedaan vanwege het belang van een goed bestuur en om in een uiterste poging recht te doen aan de verkiezingsuitslag. Dat is mij helaas niet mogelijk gemaakt.

In de vergadering van de ministerraad van gisteravond heb ik moeten constateren dat het conflict tussen beide ministers zodanige vormen had aangenomen dat ook de andere bewindspersonen van de LPF niet langer bereid waren om met hen in een kabinet samen te werken. Na deze gebleken vertrouwensbreuk tussen de bewindspersonen van de LPF heb ik de minister van VWS en van EZ gevraagd om daaraan hun consequenties te verbinden en op eigen initiatief ontslag te vragen. Dat beroep op deze beide ministers werd ondersteund door alle andere leden van het kabinet. Ik heb beide ministers de gelegenheid gegeven om op dit dringende beroep hedenochtend antwoord te geven. In de loop van deze dag hebben beide ministers mij laten weten dat zij hun ontslagaanvraag zouden indienen en dat is inmiddels gebeurd.

In de ministerraadvergadering van gisteravond heb ik ook aangekondigd vandaag overleg te zullen voeren met de voorzitters van de fracties waarop dit kabinet steunt, dit gelet op de situatie binnen het kabinet, alsmede op de aanhoudende discussies binnen en rond de LPF-fractie en de LPF-partij. Mede op basis van deze consultaties heb ik de conclusie getrokken dat er geen basis meer is voor verdere vruchtbare en duurzame samenwerking binnen de coalitie. Ik heb die conclusie hedenmiddag aan de vergadering van de ministerraad voorgelegd. Op grond daarvan ben ik voornemens om Hare Majesteit de Koningin het ontslag aan te bieden van alle na het vertrek van de ministers van VWS en EZ resterende ministers en staatssecretarissen.

De **voorzitter**: Mij is gebleken dat woordvoerders van fracties willen

reageren op de verklaring van de minister-president. Mij is door een aantal fracties verzocht om te schorsen voordat wij beginnen met de reacties. Dit verzoek varieert van 15 minuten tot, van de kant van de CDA-fractie, 30 minuten. Het is uiteraard niet het moment om te discussiëren over momenten van schorsing, maar ik hecht er om tal van redenen aan, de schorsing zo kort mogelijk te houden. Ik stel voor een kwartier te schorsen.

De vergadering wordt van 14.55 uur tot 15.20 uur geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van **de verklaring van de minister-president**.

De **voorzitter**: Ik stel voor, de spreektijd te bepalen op 5 à 10 minuten, waarbij 10 minuten wel echt het maximum is.

Daartoe wordt besloten.

□

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter. Allereerst een woord van dank aan de minister-president voor de verklaring die hij zojuist heeft afgelegd.

Voorzitter. Hier staat een fractievoorzitter met gemengde gevoelens. De afgelopen uren is mij, denk ik, vijftieng keer de vraag gesteld: is dit geen feest voor de oppositie? Het antwoord daarop is: nee, niet vanzelfsprekend. Ik wil die gemengde gevoelens met de Kamer delen. De minister-president heeft gelijk als hij in zijn verklaring zegt dat de uitslag van de verkiezingen op 15 mei logischerwijs leidde tot de coalitie van CDA, LPF en VVD. Zulks hebben wij ook aanbevolen. Die coalitie is er gekomen. Nieuwkomer LPF had bijna 1,6 miljoen stemmen, een nog nooit vertoonde prestatie. Een prestatie van formaat, waar direct ook grote verantwoordelijkheden aan moesten worden gekoppeld. Men kwam namelijk niet alleen met 26 mensen de Kamer binnen, maar men kreeg ook direct regeringsverantwoordelijkheid. Dan past het, begrip te hebben voor aanloopproblemen, maar de wijze waarop met het vertrouwen is omgegaan, vind ik eerlijk gezegd onacceptabel. Het is onbeschaamd.

De LPF heeft ook dé politiek een slechte dienst bewezen. De crisis

binnen de LPF straalde namelijk af op de hele politiek. Misschien moet na drie maanden conflict een van de conclusies wel zijn dat het vak van politicus niet zoveel anders is dan een ander vak. Je moet het namelijk ook leren. Misschien is het net iets meer dan: buiten je oor te luisteren leggen en hier een verhaal houden dat door een ander geschreven is. Het is veelal net iets moeilijker. Als mensen zich na deze crises gaan afkeren van een partij, dan is dat één. Ik hoop echter niet dat mensen zich, na alles wat zij de afgelopen weken en dagen te zien hebben gekregen, gaan afkeren van dé politiek.

Het positieve nieuws is dat wij mogelijk weer echt over de inhoud kunnen gaan praten. De komende verkiezingen bieden mogelijkheden om nieuwe accenten te leggen, een Kamer te kiezen met nieuwe verhoudingen. Er kan weer meer worden gepraat over zorg, onderwijs, milieu en Melkertbanen, meer over andere keuzes maken, bijvoorbeeld inzake de koopkracht voor de minima, thema's waarbij wij alleen bij de algemene politieke beschouwingen inhoudelijk over hebben kunnen spreken. Ziehier mijn gemengde gevoelens.

Het moest anders. Nou, het ging ook inderdaad anders. Wij hebben een kabinet achter de rug met de kortste zittingsduur en de meeste conflicten, een kabinet met een einde via de regeling van werkzaamheden, voor zover dat burgers iets zegt. Het avontuur is dus mislukt. Duidelijkheid en daadkracht, zo zei de minister-president, maar duidelijkheid en daadkracht maakten drie maanden lang plaats voor ruzie en rancune. Normen en waarden, zei de minister-president. Maar normen en waarden, die hij hier op onszelf van toepassing verklaarde, maakten drie maanden lang plaats voor macht en macho's. Daar ging het vooral om en niet of nauwelijks om de politieke inhoud van de zaak. Dat stelt mij teleur. Ik hunker weer naar het moment waarop de politieke inhoud ons het meeste bezig houdt. Dan heb je altijd weleens een conflict. Wij komen allemaal aan de beurt. Die situatie kennen wij.

De minister-president heeft iets gezegd over de wijze waarop de afgelopen dagen een vertrouwensbreuk is ontstaan tussen enkele ministers van de LPF. Mijn indruk is dat er bij de minister-president